

© Мороз О.В., Карачина Н.П.
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

РОЗВИТОК ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕОРІЇ В КОНТЕКСТІ ТЕОРЕТИЧНОЇ СПАДЩИНИ Й.ШУМПЕТЕРА

Поведінкова теорія узагальнює накопичені в ході еволюції економічних основ теоретичні та прикладні засади етапів, напрямків, наукових течій економічної думки, які сформували різні підходи до розуміння економічної поведінки. Дослідженням визначеної проблематики займалися різні наукові течії, зокрема класична політична економія, неокласичний напрям в економічній теорії (в т.ч. маржиналізм), марксистська політекономія, інституціоналізм та нова історична школа.

Особлива роль у розвитку поведінкової теорії належить Йозефу Шумпетеру, який, вивчаючи економічну поведінку людини, зосереджував увагу на визначенні поведінки індивідуума як підприємця. В цьому контексті він вважав, що мотивами економічної поведінки підприємця є саморозвиток особистості, досягнення успіху та подолання труднощів.

Водночас, досліджуючи еволюційну поведінку фірм, зазначав, що підприємець є головним суб'єктом економічного розвитку. При цьому, в межах власної теорії підприємництва, використовував концепцію раціональної («економічної») і реальної («ірраціональної») людини. Розглядаючи мотиви господарської діяльності в статичному стані, Й. Шумпетером було виділено як основний мотив задоволення потреб на основі раціональної поведінки (максимізації корисності або вигоди). Проте, розглядаючи динамічну модель, Й. Шумпетер вважав, що мотиви підприємницької діяльності ірраціональні, адже головними мотивами є саморозвиток особистості, успіх та радість творчості [1, с. 361].

Значний внесок здійснено у розвиток підприємницької поведінки, що спостерігається при формуванні концепцій підприємництва. Й. Шумпетер був прихильником «другої хвилі» у визначенні підприємництва, що пов'язано з виокремленням ідеї інновації та активності як головної його риси. Основополож-

ник цього напрямку Й. Шумпетер, а також такі дослідники як Т. Шмоллер, Ф. Тоссіг наголошували на активному, інноваційному характері соціальних та економічних дій підприємця і не лише у виборі з наявних альтернатив розподілу ресурсів, а й у створенні нових ринкових можливостей [2, с. 281]. Вважаємо, що цей етап формування підприємництва обумовив сучасність визначальних мотивів економічної поведінки підприємців.

Наведені твердження і положення стали підґрунтям до формування авторської позиції щодо сутності та еволюції економічної поведінки підприємств. Водночас визначення сутності категорії «економічна поведінка підприємства» формувалось під впливом еволюційності характеру цієї категорії та подвійності детермінації: за об'єктом (обумовленість поведінки обставинами, умовами, ситуацією, системою відносин, інституційними структурами) і за суб'єктом (залежність поведінки від інтересів, цінностей, потреб, мотивів, стереотипів). Отже, на нашу думку «економічна поведінка підприємства» – це комбінація закономірних дій, яка відтворює сутність та характер економічної діяльності, що обумовлена впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів, для реалізації пріоритетних цілей підприємства та груп економічних агентів в умовах вибору та адаптації до змін. Варто відзначити, що наведену авторську інтерпретацію категорії «економічна поведінка підприємства», з урахуванням отриманих результатів дослідження ретроспективи економічної поведінки загалом, доцільно екстраполювати на формування категорії «економічна поведінка». Поряд із цим, «економічна поведінка» – це комбінація закономірних дій, яка відтворює сутність та характер економічної діяльності суб'єктів, що обумовлена впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів, для реалізації пріоритетних цілей в умовах вибору та адаптації до змін.

Список літератури

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М. : Директмедиа Паблшинг, 2007. – 400 с.
2. Історія економічних учень : підручник / Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко, А. М. Поручник та ін.; За ред. Л. Я. Корнійчука, Н. О. Татаренко. – К. : КНЕУ, 1999. – 564 с.